

softconsulting

Upravljanje tržišnim rizicima

Autor: Lejla Softić, dipl.oec.
Konsultant za poslovni razvoj

Agenda

- **I MODUL (9,00 - 10,30): Osnove upravljanja tržišnim rizicima**
 - Uvod i definicija osnovnih pojmova
 - Šta je tržišni rizik?
 - Šta je volatilnost?
- Pauza za osvježenje (10,30 - 10,45)
- **II MODUL (10,45 - 12,15): Vrste tržišnih rizika**
 - Kamatni rizik
 - Robni rizik
 - Rizik zemlje
- Pauza za ručak (12,15 – 13,00)
- **III MODUL: (13,00 – 14,30): Metode za mjerenje tržišnog rizika**
 - Analiza osjetljivosti
 - Scenario analiza
 - VaR model
- Pauza za osvježenje (14,30 – 14,45)
- **Praktične vježbe (14,45 – 16,45)**
- **Zaključak (16,45 – 17,00)**

Uvod i definicija osnovnih pojmova

- Upravljanje rizicima sastavni je dio upravljanja poslovanjem.
- Finansijska teorija povezuje rizik s neizvjesnošću budućih povrata.
- Tržišni rizici su jedan od najproučavanijih i najvažnijih elemenata finansijskih rizika.
 - Nestabilnost tržišta uvijek se finansijski smatra rizičnom.
- Tržišni rizik poznat je i kao rizik koji se ne može diverzificirati.
 - Utiče na cijelo tržište.
 - Utiče na sve vrste imovine.
 - Nepredvidiv je.
 - Ali se može zaštititi uz minimalnu izloženost.
- Preduzeća koja posluju na međunarodnom tržištu dodatno su izložena tržišnim rizicima.

Šta je tržišni rizik?

- Tržišni rizik je:
 - neizvjesnost povezana s bilo kojom investicijskom odlukom
 - rizik ostvarivanja gubitaka uslijed kretanja cijena na tržištu
 - mogućnost da investitor doživi gubitke zbog faktora koji utiču na cjelokupnu uspješnost finansijskih tržišta na kojima je uključen.
- Tržišni rizici raznovrsna su podskupina rizika koji objedinjuju:
 - valutni
 - kamatni
 - cjenovni i
 - robni rizik.
- Izvori tržišnog rizika uključuju: recesiju, politička previranja, promjene kamatnih stopa, prirodne katastrofe i terorističke napade.

Šta je volatilitnost?

- Volatilitnost se koristi za označavanje nestabilnosti na tržištu.
 - Predstavlja raspon i brzinu kretanja cijena na određenom tržištu.
 - Statistička je mjera disperzije povrata za pojedinu imovinu ili tržišni indeks.
 - Uvijek je prisutna na tržištu, jer se cijene mijenjaju svakodnevno.
 - Često se smatra dobrom mjerom tržišnog rizika.
 - To je mjerilo nepredvidive promjene neke varijable u nekom vremenskom periodu.
- Dvije su vrste volatilitnosti:
 - povijesna, jednaka je standardnoj devijaciji cijena imovine u određenom vremenskom razdoblju
 - očekivana, izračunava se na temelju vrijednosti imovine, uz pretpostavku da tržišna cijena odražava i moguće rizike.

softconsulting

Kamatni rizik

- Kamatni rizik proizlazi iz nepredviđenih fluktuacija kamatnih stopa uslijed mjera monetarne politike koje poduzima središnja banka.
- Kamatni rizik je rizik povećanja ili smanjenja kamatne stope koji posljedično može dovesti do povećanja rate ili anuiteta kredita.
 - Pojavljuje se u razdobljima u kojima je ugovorena promjenjiva kamatna stopa.
- Prvenstveno se povezuje s vrijednosnicama s fiksnim prihodom.
- Učinkovitost zaštite od kamatnog rizika može ocijeniti pripremom rasporeda dospjeća za finansijsku imovinu i finansijske obaveze.
 - Potrebno je utvrditi neto izloženost kamatnom riziku za svako razdoblje, pod uvjetom da je neto izloženost povezana s tačno određenom imovinom ili obavezom.
- Zamjena kamatnih stopa (promjenjivih za fiksne, i obrnuto) koristi se pri dugoročnoj izloženosti kamatnom riziku.

Robni rizik

- Robni rizik je:
 - rizik da će fluktuacije cijena roba negativno uticati na finansijski učinak ili položaj preduzeća
 - mogućnost da će promjene cijene robe uzrokovati finansijske gubitke za kupce ili proizvođače robe.
- Odnosi se na neizvjesnost budućih tržišnih vrijednosti i veličine budućeg prihoda, uzrokovane fluktuacijom cijena robe.
 - Robe mogu biti: žitarice, metali, gas, električna energija itd.
- Svaka kolebljivost u cijenama robe može uticati na cijelo tržište, često uzrokujući krizu na strani ponude.
- Pojavljuje kao kritični diferencijator poslovne uspješnosti.
 - Vođen brojnim ključnim trendovima uključujući volatilitnost cijena robe i povećanje složenosti robnih tržišta.

Rizik zemlje

- Rizik zemlje se odnosi na rizik ulaganja ili kreditiranja u zemlji, koji proizilazi iz mogućih promjena u poslovnom okruženju koje mogu negativno uticati na poslovni profit ili vrijednost imovine u zemlji.
- Rizik zemlje odnosi se na neizvjesnost povezanu s ulaganjem u određenu zemlju odnosno na stepen do kojeg bi ta neizvjesnost mogla dovesti do gubitaka za ulagače.
 - Neizvjesnost može proizaći iz brojnih faktora: političke, ekonomske, valutne ili tehnološke prirode.
- Preduzeća koja posluju na međunarodnom tržištu oslanjaju se na stabilnost poslovnog okruženja u stranoj zemlji.
- Najčešći način mjerenja rizika zemlje je njezin suvereni rejting.
 - Suvereni rejting je rejting koji se sastavlja analizom različitih kvalitativnih i kvantitativnih faktora zemlje.
 - Izračunavaju ga globalne rejting agencije: Moody's, S&P i Fitch.

Analiza osjetljivosti

- Analiza osjetljivosti određuje kako različite vrijednosti nezavisne varijable utiču na određenu zavisnu varijablu pod danim skupom pretpostavki.
 - Naziva se i 'šta – ako' analiza.
- Omogućava predviđanje korištenjem povijesnih, istinitih, podataka.
- Može se koristiti za predviđanje cijena dionica preduzeća ili kako kamatne stope utiču na cijene obveznica.
- Prednosti analize osjetljivosti su brojne:
 - Predviđanja su daleko pouzdanija zbog dubinske analize svih varijabli.
 - Može identificirati tržišne prilike, uz isplativo upravljanje rizikom.
 - Omogućava donošenje pouzdanih odluka o preduzeću, ekonomiji ili ulaganjima.

Scenario analiza

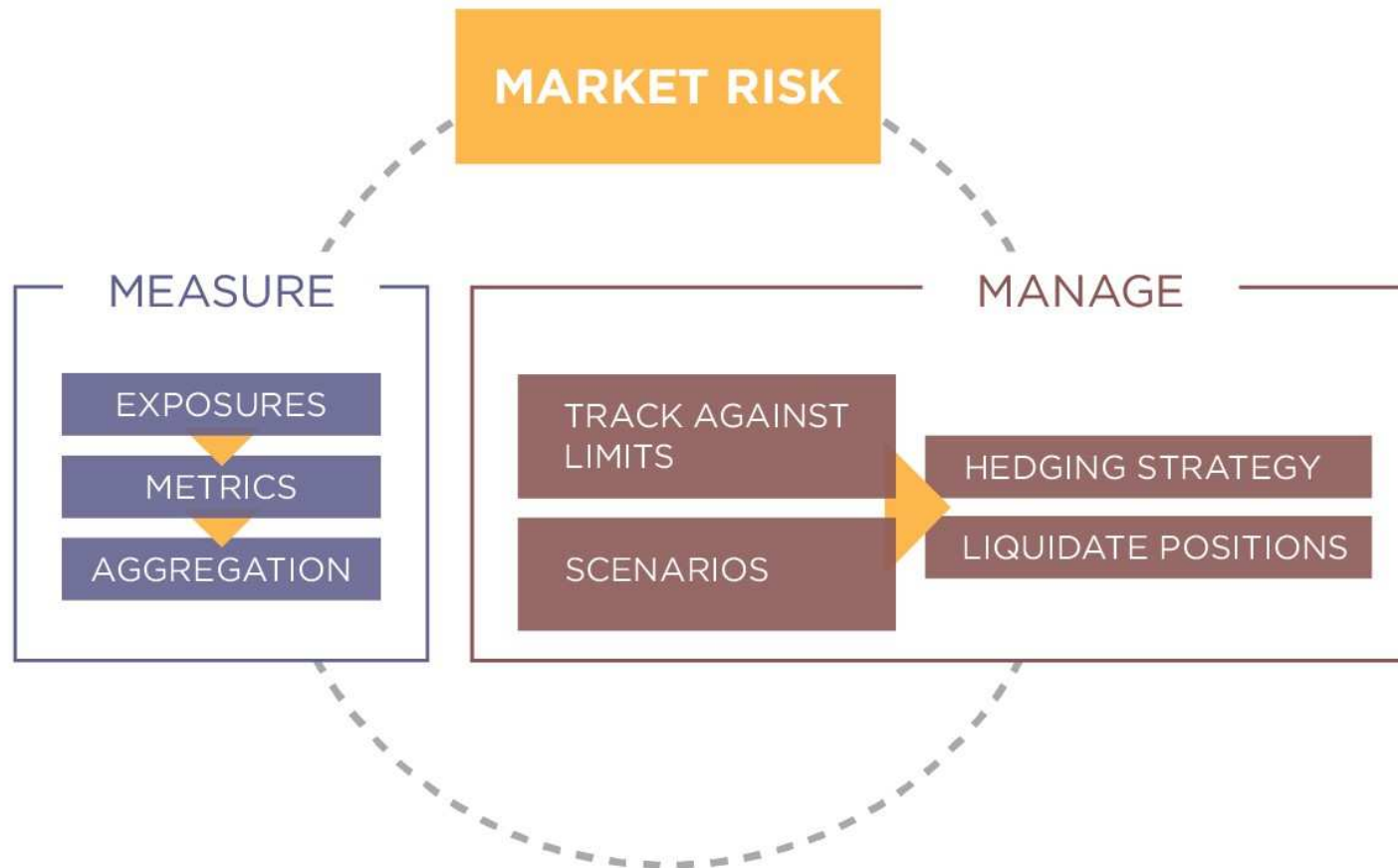
- Scenario analiza je:
 - proces procjene očekivane vrijednosti portfelja nakon što se dogodi određena promjena u vrijednostima ključnih faktora (npr. promjena kamatne stope i sl.)
 - metoda predviđanja najvažnijih trendova u okruženju koji bi mogli oblikovati budućnost preduzeća.
- Primjenjuje za kompleksne i neizvjesne situacije, te pripreme dugoročnih strategija.
- Smisao scenario analize je u kreiranju planova za najvjerojatnije situacije u budućnosti i određeni „instant“ odgovori.
 - Kao rezultat ove analize kreira se set scenarija i strategija.
 - Proces obuhvata: identifikaciju alternativnih scenarija, razvoj scenario strategija, procjenu vjerojatnosti scenarija i analizu “žaljenja”.

VaR model

- VaR model (engl. Value at Risk, Rizična vrijednost) je statistička tehnika koja se koristi za mjerenje i kvantificiranje nivoa finansijskog rizika unutar nekog preduzeća, banke ili investicijskog portfelja, unutar određenog vremenskog perioda i uz danu vjerojatnost.
- Upravljanje tržišnim rizikom putem VaR modela vrši se kod portfolio investiranja.
 - Predstavlja prikaz maksimalnog mogućeg gubitka koji neće biti premašen u određenom vremenskom periodu i sa određenim nivoom povjerenja.
- Tri glavna načina procjene VaR-a su:
 - Povijesna simulacija
 - Parametarski VaR (Metoda varijance/kovarijance)
 - Monte Carlo metoda.

Zaključak

Hvala na ukazanom povjerenju !

► Kontakt:

- lejla.softic@savjetnik.ba
- www.savjetnik.ba